

A TANKÖNYVI SZÖVEGEK FELDOLGOZÁSÁT SEGÍTŐ SZÓKINCSEFEJLESZTŐ PROGRAM HATÁSVIZSGÁLATA

T-9

Magyar Andrea *, Habók Anita **, Molnár Gyöngyvér**

* MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

** Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

Kulcsszavak: fejlesztőprogram; szókinccs; olvasás szövegértés

Az olvasás és szövegértés összetett folyamat, mely nemcsak szavak dekódolására és megértésére, hanem fonológiai, morfológiai és szemantikai ismeretekre is támaszkodik (Dujardin et al., 2023; Ehri, 2000; Ouellette, 2006). Ezek közül kiemelkedő a megfelelő nagyságú szókinccs, és a szavak minél többértékű és mélységű jelentésének ismerete, amely már kisiskolás korban meghatározó a tankönyvi szövegek értelmezésében és feldolgozásában (Nagy, 2018; Perfetti & Stafura, 2014). Kutatásunkban az általános iskolai tankönyvek korpuszára alapuló, számítógépesjáték alapú szókinccsfejlesztő program hatékonyságát vizsgáltuk 3-4. évfolyamos tanulók körében. A közel félévig tartó fejlesztésben tíz általános iskola 568 diákja vett részt. A program hatékonyságát kontrollcsoportos kísérleti elrendezéssel, elő- és utóteszten nyújtott teljesítmények összehasonlításával vizsgáltuk, amelyet az összes résztvevő tanuló a fejlesztést megelőzően, valamint a fejlesztés végén oldott meg. A mérőtesztek reliabilitása mindkét évfolyamon megfelelő volt (Cronbach- α = 0,870–0,892). A résztvevő tanulók elő- és utóteszten elért eredményeit összehasonlítva a 3. évfolyamon mind a fejlesztésbe bevont tanulók, mind a kontrollcsoportban résztvevő diákok szignifikáns fejlődést mutattak, a 4. évfolyamnál a kontrollcsoportban nem volt kimutatható szignifikáns fejlődés. A fejlesztőcsoport tanulóinak elő- és utóteszten nyújtott átlagos eredményeit összehasonlítva mindkét évfolyamon szignifikáns hatásméretet diagnosztizáltunk. A fejlesztőcsoportban résztvevő 3. évfolyamosok átlagosan a szórás 15%-ával fejlődtek (Cohen-d = 0,15), a 4. évfolyamos, fejlesztésbe bevont tanulóknál pedig az átlagos fejlődés mértéke a szórás ötödének felelt meg (Cohen-d = 0,20). Az eredmények alapján valószínűsíthető, hogy a fejlesztőprogram hatása a felső tagozaton még markánsabb lesz. Ennek háttérében az állhat, hogy az alsóbb évfolyamokon az olvasástanítás még tudatosabban van jelen a magyar nyelv és irodalom tanóráin, fókuszálva az egyes szavak magyarázatára és az olvasott szövegek értelmezésére. Ezzel szemben a magasabb évfolyamokon az olvasástanítás és a szótanítás már nem kap hangsúlyos figyelmet, inkább az önálló szövegértésre, az olvasott anyagok független feldolgozására kell, hogy összpontosítsanak a diákok, amihez elengedhetetlen a megfelelő szaknyelvi szókinccs birtoklása. Fejlesztőprogramunk ehhez járulhat hozzá, ezáltal segítve az iskolák fejlesztő munkáját.

A kutatást az OTKA K135727, illetve az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).